

På denne vakre festningen er det mulighet for guidede turer, besøk på museet og bevertning. Festningen brukes i dag som saluttfestning, til historisk formidling, kulturelle arrangementer, rekreasjon og turområde.

Velkommen til festningsløype på Kristiansten festning

Festningsløypa har en varighet på ca. 45 minutter i vanlig gange.

1 DONJONEN

Kristiansten festning er en tårnfestning, det vil si at hovedskytset er plassert i et fleretasjes tårn som kalles donjon. Festningsvollene, murene og tårnet ble hovedsakelig bygget i årene 1682–84. Donjonen hadde to kruttkjellere. Over hvelvene lå kommandantens leilighet før den første kommandantboligen ble bygd på slutten av 1600-tallet. Andre og tredje etasje hadde batterier med kanonstillinger og skyteskår. Fra taketasjen observerte vaktposten mesteparten av byen og festningens nærområde.

2 KONGENS BASTION

Deler av Kongens Bastion er fra den opprinnelige befestningen fra 1680-årene. I 1745-1747 fikk den ny form som en halvbastion. Bastionens plassering under Donjonen med den høye monumentale spissen vendt mot byen har en stor arkitektonisk verdi.

En bastion er en flerkantet plattform for kanoner. Bastionene på festningene kom som en følge av den militærtekniske utviklingen hvor festningsmurene ble gjort rette med fremskutte posisjoner for artilleriet. Slik kunne kanonene treffe mål i en større vinkel enn om de hadde stått inne i muren.

3 KRONPRINSESENS BATTERI

ble bygget som en del av omleggingen av festningens nordre del, utarbeidet av ingeniørmajor Sundt i 1745. Det ble anlagt en brannpost på batteriet, utstyrt med brannflagg og lanterne. På brannposten sto et ammunisjonshus ved siden av et lite ammunisjonskammer. Under 2. verdenskrig hadde den tyske okkupasjonsmakten en luftvernstilling på batteriet.

4 KRONPRINSENS BASTION

er det sentrale elementet i festningens nordlige del, bygget i årene 1745-1748. Opprinnelig var utenverkene symmetrisk anlagt med Donjonen i midten. Etter ombyggingen i 1750-årene ble linjene og vinklene mot nord omformet slik de er i dag. En sprengningsulykke i 1923 førte til at store deler av muren ble ødelagt. Muren ble senere gjenoppbygget.

5 ARNOLDS BATTERI

Arnolds batteri er et åpent verk som dekker donjonens østre side. Batteriet er trolig oppkalt etter feltmarskalk Hans Jakob Arnold og ble bygget i 1745-1748 som en halvbastion. I 1749 ble det bygget inn kasematter (underjordiske rom) i batteriets murer, og batteriet ble gjort om til mannskaps- og oppbevaringsrom. Ingeniørmajor Knoff, ingeniør Wilster og muremester Banch fikk ansvaret for ombyggingen, men gjorde en så dårlig jobb at de endte med å bli bøtelagt. Bøtene ble brukt til å utbedre skadene de hadde forårsaket.

6 DEN DOBBELTE TENJALEN

Tenaljen ble bygget som en del av den opprinnelige festningen og spissen er utformet som en bastion. I 1728 ble den indre området på tenaljen omarbeidet og planert.

7 DEN LAVERELIGGENDE TENJALEN

ble trolig bygget under ombyggingen av verkene mot nord i 1745-1748. Den er et V-formet utenverk, med innadgående vinkel som en ekstra beskyttelse for kurtinen. Festningsmuren og områdene nedenfor er voksested for planter som i dag er sjeldne i Norge, hovedsakelig på grunn av nedbygging av kulturlandskapet. Plantene her er tilpasset jordbakkene og knausene ved at de trenger mye lys, varme og tørre forhold. I 2003 ble vegetasjon og jord vernet i forbindelse med restaurering av festningsmuren.

8 KASEMATTER

Utviklingen av bombekasteskyts tvang etter hvert besetningene på festningene inn i murte, underjordiske rom, såkalte kasematter. De ble benyttet som mannskapsrom, kruttkamre og magasiner. Et av dem huset en brønn og den minste ved siden av hovedporten ble brukt som arrest. Kasemattene er fra 1740-tallet, og ble lagt inn i en ny og ombygd del mot øst, oppført under Kong Fredrik 5, som også har sitt spillmonogram over sluttsteinen på hovedporten. Kasemattene ble restaurert i 1997 og brukes i dag til kapell, festsaler og seminarrom, butikk, lager og profileringskasematt.

9 RETTERSTED

Retterstedet der okkupasjonsmakten henrettet norske motstandsmenn ligger ved den kasematten som i dag er innredet som kapell. Navnene på de 23 norske patriotene som ble henrettet her står innfelt i en minneplate i kapellet. Etter krigen ble dødsdømte landsforrædere henrettet på Kristiansten.

10 KOMMANDANTBOLIGEN/VERTSHUSET

Kommandantene var i tidligere tider trent i malekunst, dans og musikk – og var førende skikkelser i det sosiale liv. Offiserene brakte nye skikker og idealer til de

lokalsamfunnene hvor de var utplassert. Opprinnelig var kommandanten på Kristiansten innlosjert i Donjonen. I 1696 ble det bygget et eget kommandanthus og et vakthus – corps de garde – begge i tømmer. 80 år senere ble begge bygningene revet og nye i mur ble oppført i henholdsvis 1776 og 1779. Fram til ca. 1995 var kommandantboligen i bruk som vollmesterbolig. Kommandantboligen ble i 2005 restaurert til opprinnelig prakt og innredet til restaurant.

11 FRØLICH'S REDUTT

ble oppført i 1691 av Cicignon/Coucheron som en fremskutt firkantet skanse hvor man kunne avgi ild til alle kanter. Den sto i forbindelse med hovedfestningen med en dekket vei. Restene av redutten er godt synlig i terrenget og deler av muren er i behold.

12 HAUBITZMAGASINET

ble bygget i 1918 for å lagre Haubitzkkanoner. Mens vanlige kanoner skyter rett frem så skyter Haubitzkanonen i en bue for å treffe et mål bak en festningsmur. Bygningen er ikke en del av selve festningsanlegget, men viser en typisk militær etterbruk av et festningsanlegg. Haubitzmagasinet ble på- og ombygget som fengsel med 56 celler under 2. verdenskrig, og en rekke lemmebrakker (såkalte tyskerbrakker) ble oppført på området rundt magasinet. Alle cellene ble revet da bygningen ble ominnredet til lager og kontorer på midten av 50-tallet. Også lemmebrakkene er i dag revet. Haubitzmagasinet planlegges brukt til formidlingscenter.

13 GRØNERS REDUTT

var en jordkonstruksjon som det i dag finnes få spor etter. Den ble bygget i 1791 som utenverk for festningen. En redutt er åpen inn mot selve festningen slik at fienden ikke kunne bruke den som en forskansing mot festningen.

14 CRISTIANSANDS BASTION

tilhører det opprinnelige anlegget fra 1691, tegnet av Cicignon/Coucheron. Bastionen er formet som et klassisk anlegg med voll og grav. Under vollen er det bygget 5 kasematter (bombesikre, underjordiske rom) hvor det ene var hvelvet og de øvrige hadde bjelkelag av tre. Kun det hvelvede rommet står igjen i dag.

15 BIOLOGISK MANGFOLD

Forsvarsbygg og Trondheim kommune laget i februar 2005 en plan for å ivareta det biologiske mangfoldet på Kristiansten festning. Skjøtsel av området foregår etter denne planen. På sørvestre side av festningsmuren kan man finne sjeldne typer av biller og vekster. Et område av fjellgrunnen på vestsida av muren ble rensket for vegetasjon og jord i 2006. Her registreres den naturlige tilveksten.

16 FESTNINGSPARKEN

er et av Trondheims mest populære rekreasjonsområder, med plener, busker og skog. Befolkningen bruker området året rundt til turgåing, jogging, ski og aking, picnic, sykling og ikke minst, hundelufting. Festningsparken er et yndet tur- og ekskursjonsområde for barnehager og skoler.

Historien

Natt til 19. april 1681 opplevde Trondheim den største og mest ødeleggende av en lang rekke bybranner. De fortvilte og husløse innbyggerne spurte kongen om hjelp. Kong Christian 5. ba generalmajor Jean Caspar de Cicignon og hans stabssjef, generalkvartermester Anthony Coucheron om å utarbeide en ny by- og befestningsplan. Allerede i august samme år var arbeidet i gang, og byen fikk et helt nytt gatenett med brede gater og nesten kvadratiske kvartal, kalt kvadratur, forsvarsverker rundt bykjernen og Kristiansten festning. Kristiansten ble oppført for å hindre svenskene i å sette seg fast på den strategisk viktige høyden øst for byen, slik de hadde gjort to ganger før da trønderne lå under svensk herredømme i korte perioder på 1500-tallet.

Kristiansten ble ferdigstilt i 1684 og kom aldri i direkte kamp, men under general Armfeldts beleiring av Trondheim i 1718 under den store nordiske krig bidro den ved sitt blotte nærvær til å avholde svenskene fra angrep.

Mens bastionsanlegget rundt bykjernen i dag for det meste er borte, som utenverkene Grüners og Frölich's redutter, Cristiansands bastion og Møllenberg skanse, har Kristiansten festning overlevd og fremstår som Norges mest intakte tårnfestning – til tross for Carl Johans beslutning i 1816 om at festningen skulle nedlegges og overlates til «tidens ødeleggelse». Etter 1905 har Festningen blitt vedlikeholdt, og brukes i dag som saluttfestning, til historisk formidling, kulturelle arrangementer, rekreasjon og turområde.

Opplevelser på Kristiansten festning i dag

I dag er det ingen militær aktivitet på festningen, men et spekter av aktiviteter for store og små. Festningen har en naturvitenskapelig profil, med matematikk og teknologi som viktige elementer.

Gjennom sesongen kan man oppleve ulike kulturelle og historiske arrangementer. På restauranten i kommandantboligen kan man spise et godt måltid. Her tilbys også flotte selskapslokaler for privatpersoner eller for firmasammenkomster.

Følg oss i sosiale medier
#kristiansten

Adferdsregler

Festningen du nå er på, er et av Norges 14 nasjonale festningsverk og et nasjonalt kulturminne som vi ønsker å bevare for senere generasjoner. Derfor er det viktig at du som oppholder seg her har respekt for bygningene og uteområdene, viser varsomhet når du beveger deg rundt på området og overholder adferdsreglene.

Det er høye, usikrete murer på fjell- og steingrunn. Gjennom forsiktig og høflig opptreden bidrar du til at alle får en fin opplevelse når de besøker festningen.

Opplevelsen av å være på et unikt sted som Kristiansten festning kan fort ødelegges av forsøpling og utilsiktet skadeverk. Det er derfor helårs bålforbud. Dette gjelder også engangsgriller. Det er båndtvang på festningen hele året.

Vi ber deg om å kaste alt søppel i de oppsatte søppelkassene. Det er satt opp bokser der man kan kaste hundeposer.

For øvrig gjelder Friluftslovens varsomhetsbestemmelser for ferdsel m.v.

Vi skaper nytt liv på historisk grunn

Forsvarsbygg forvalter 15 nasjonale festninger og tilrettelegger dem slik at de er tilgjengelige for publikum hele året.

Festningene er levende kulturarenaer som besøkes av flere millioner mennesker hvert år. De naturskjønne og historiske omgivelsene gir en unik ramme for opplevelser, selskap, møter og kursvirksomhet. Her kan du nyte store og små konserter, utendørs opera, kunstutstillinger og sportsarrangementer, eller dypdykke i historien og besøke museer. Vi har utleielokaler til de fleste anledninger. Festningene ligger i hele landet, fra Møvik fort i sør til Vardøhus i nord.

FORSVARSBYGG

www.forsvarsbygg.no

Festningsløypa på
Kristiansten festning

www.kristiansten.no